

DEN POLITISKE DIALOG OM BIBLIOTEKET

Paw Østergaard Jensen spiller ud

Formand for Danmarks Biblioteksforening

Kultur

Nye tal fra Danmarks Statistik, viser at bibliotekernes udlån i 2023 steg med 8 procent i forhold til året før. Det er folk i alderen 30-49 år, der hyppigst låner de fysiske bøger

08.04.2024 | kl. 07.42 FORLAG

Biblioteksudlån steg med 2,5 millioner bøger i 2023

Det er på tværs af både fysiske og digitale udlån, at folkebibliotekerne har set en samlet stigning på otte pct.

Der blev i 2023 udlånt 32,7 mio. bøger i enten fysisk eller digitalt format via bibliotekerne og den digitale bibliotekstjeneste Ereolen. | Foto: Miriam Dalsgaard

Skolebibliotekerne forsvinder, men børn, der læser, trives i højere grad og har bedre koncentration. Så vi har et problem

Elevernes adgang til bøger og information skal gentænkes, for hvis børn aldrig ser en bog, læser de den med garanti heller ikke. Skole- og biblioteksorganisationer, som bevidner dagligdagen på biblioteker og skolebiblioteker, er dybt bekymrede, skriver Paw Østergaard Jensen og Klaus F. Svensson i denne kronik.

KRONIK

Onsdag d. 10. maj 2023, kl. 15:15

Paw Østergaard Jensen, Danmarks Biblioteksforening, og Klaus F. Svensson, Kommunernes Forening for Pædagogiske Læringscentre

Hovedopgaver for biblioteket i fremtiden

Der er derfor brug for, at bibliotekerne får formuleret fire centrale hovedopgaver i en ny bibliotekslov:

1. Skabe en ny læsekultur, der fremmer læseglæde og læsefærdigheder
2. Sikre adgang til valid information og gøre viden tilgængelig for alle
3. Styrke den kritiske sans og evnen til at vurdere informationers kvalitet
4. Skabe rammer for en levende samfundsdebat og være mødested for dialog mellem mennesker

Behov for en opdateret bibliotekslov

En forældet lovgivning

Biblioteksloven er forældet, og leverer derfor ikke de optimale rammer for, at bibliotekerne landet over kan være med til at løse en række centrale udfordringer for det danske samfund.

Læsekrisen, trivselskrisen, opmærksomhedskrisen og den øgede polarisering og mangel på demokratisk dannelse og uenighedskompetencer har landets mest besøgte kulturinstitution FOLKEBIBLIOTEKET en vigtig del af løsningen på. Men det kræver opdaterede rammer og lovgivning.

I dag understøtter biblioteksloven ikke opgaveløsningen på optimal vis, og der er store geografiske forskelle på hvad borgerne møder på deres lokale bibliotek. Samtidig er flere af lovens opgaver ikke længere relevante i dag. Loven nævner begreber som tilgængelighed til bl.a. multimedier og videogrammer som en del af bibliotekernes opgave, men den teknologiske udvikling har betydet, at disse begreber ikke har relevans længere.

Formålet med at gennemføre en ny bibliotekslov er derfor at sikre bedre, opdaterede rammevilkår og udnytte potentialer i de danske biblioteker til at løse samfundets udfordringer langt bedre i fremtiden.

Mange steder i landet løser folkebiblioteket i dag ikke flere af de centrale opgaver, fordi man holder sig meget præcist til lovens bogstaver.

Hovedopgaver for biblioteket i fremtiden

Der er derfor brug for, at bibliotekerne får formuleret fire centrale hovedopgaver i en ny bibliotekslov:

1. Skabe en ny læsekultur, der fremmer læseglæde og læsefærdigheder
2. Sikre adgang til valid information og gøre viden tilgængelig for alle
3. Styrke den kritiske sans og evnen til at vurdere informationers kvalitet
4. Skabe rammer for en levende samfundsdebat og være mødested for dialog mellem mennesker

Ad. 1. Skabe en ny læsekultur, der fremmer læseglæde og læsefærdigheder

De nyeste undersøgelser viser, at danske børns læsefærdigheder er faldende, samtidig med at læseglæden er forringet så meget at forskere kalder det en læsekrisis. Det er alvorligt, fordi læsning hører til de aller mest centrale forudsætninger for en god tilværelse på menneskelige planer, ikke blot uddannelsesmæssige, men også i forhold til fordybelse, empati, trivsel og evnen til at forstå.

Bibliotekets har en helt afgørende rolle i forhold til at fremme læseglæde og læsefærdigheder i samarbejde med skoler og institutioner og åbne dørene til de store og små fortællingers verden.

Ad. 2 Gøre information og viden tilgængelig

Et af bibliotekernes mest centrale opgaver har altid været at gøre information og viden tilgængelig og demokratisere den, uanset økonomiske, sociale og geografiske barrierer. Den opgave er fortsat helt central. Derfor er bibliotekerne også det mest benyttede kulturtilbud, både fysisk og digitalt.

Selvom meget nu er tilgængeligt på nettet, så er der også rigtig meget, der ikke er. Men biblioteket kan skaffe stort set al information, som ellers ikke er inden for rækkevidde, men det er både omkostningsfuldt og kræver regler om ophavsret.

Ad. 3 Styrke den kritiske sans og evnen til at vurdere informationers kvalitet

I en tid med fake news, misinformation og mistro til fakta, som kommer fra mennesker, har folkebiblioteket en vigtig opgave at styrke den kritiske sans og evnen til at vurdere informationers kvalitet.

På biblioteket kan man lære at forholde sig til forholdet mellem fakta og fiktion, og man kan få præsenteret mulighederne for at bruge kunstig intelligens, som kan løse mange opgaver for os, men som også kan bruges til at omgås med fornuft og forsigtighed.

Ad. 4 Skabe rammer for en levende samfundsdebat og være mødested for dialog mellem mennesker

For at kunne opretholde et levende samfund med gode rammer for dialog og debat, hvor man mest får sine egne holdninger og synspunkter på, har folkebiblioteket har de helt rigtige rammer og småt i det danske samfund.

Bibliotekerne kan skabe folkefællesskaber og gennemføre mæssige tiltag i en bæredygtig og inkluderende dialog om de ting, der betyder noget for os alle. Folkebiblioteket være i fremtiden en facilitator og en del af Danmarks samfund.

DANMARKS
BIBLIOTEKSFORENING

DANMARKS
BIBLIOTEKSFORENING

Samfundets udfordring og
biblioteket som svar
Debatoplæg fra Danmarks Biblioteksforening

Arkivfoto: Michael Svenningsen/JFM

DEBAT

“De danske lokalsamfund betaler prisen, når vi spinker og sparer på bibliotekerne

Lørdag 11. nov. 2023 kl. 15:00

Paw Østergaard Jensen, formand, Danmarks Bibiloteksforening

Kultur.

Lokalsamfund betaler prisen, når vi sparer på bibliotekerne

Paw Østergaard Jensen,
formand, Danmarks
Bibiloteksforening

I en tid, der bliver mindre og mindre analog, og hvor digitaliseringen og nye teknologier løsninger skyller ind over samfundet med imponerende kraft, vil mange nok være tilbøjelige til at tænke, at bibliotekernes aktualitet for det danske samfund svinder ind. Det tyder årets kommunale budgetforhandlinger i hvert fald på,

for endnu en gang bærer byrådenes nylige budgetaftaler præg af, at der nok engang skal spares på kulturen og dermed også på bibliotekerne. For bibliotekerne er netop en del af vores kultur, og på tværs af generationer.

Hvis du er en af dem, der mener, at bibliotekerne nemt kan beskæres, bør du prioritere at aflægge dit nærmeste bibliotek et visit snarest. Her vil du nemlig opleve, at bibliotekerne er kulturinstitutioner, som agerer bindeled i samfundet. Her tager forældre deres små børn med for at lege og socialisere, unge mennesker kommer for at studere, og de ældre læser avis og hører foredrag. Det kan ikke un-

dervurderes, hvilken bro lokale biblioteker er, og hvor mange værdier der er koblet hertil. Især i lokalsamfundene rundt om i landet.

De danske folkebiblioteker har gennem de seneste år udviklet sig fra at være konventionelle opbevaringssteder for litteratur til i stigende grad at fungere som centrale, samlende institutioner og vigtige aktører i landets små lokalsamfund. En pointe, der bakkes op af data fra en ny undersøgelse fra Tænk tanken Fremtidens Biblioteker. Her kan vi også se, at 72 procent af befolkningen mener, at bibliotekerne har betydelig samfundsmæssig værdi.

Mange steder fungerer folkebibliotekerne som kultur-

huse, der danner rammen om forskellige sociale arrangementer, der blandt andet tæller fællesspisninger, foredrag og klubber af alskens nogen få. For mange er bibliotekerne en vigtig del af det lokale, kulturelle tilbuds-katalog, og særligt i de mindre lokalsamfund er bibliotekerne en vigtig generator for den sociale og lokale sammenhængskraft. Nogle steder er det lokale bibliotek li-

Nogle steder er det lokale bibliotek ligefrem byens eneste forsamlingshus.

gefrems byens eneste forsamlingshus, og nu trues også de af besparelser, der i værste fald kan betyde nedlukning.

Og det er problematisk. Tidligere nævnte undersøgelse har nemlig også fundet, at afstanden spiller en afgørende rolle, når det handler om at trække borgerne til biblioteket – er der for langt, får færre det brugt. Det efterlader nogle af landets små bysamfund tilbage

med forsvindende få heder for at mødes og om den lokale sammenhængskraft, hvis også de lokale bibliotek må lukke på grund af endnu en rund af kommunale besparelser på kulturen.

De danske lokalsamfund har ikke råd til besparelser på flere kulturinstitutioner sammen. Vi skal i stedet på bibliotekerne, udvikle dem, så de stadig understøtter borgerne, og selvfølgelig følger med tidens behov og udvikling, og så skal vi anerkende dem for deres samfundsmæssige værdi.

Heldigvis er det meste af befolkningen enige med mig, så nu mangler vi bare politikerne.

Kulturpolitiske Regionstræf

– Optakt til Kommunalvalg 2025

DANMARKS
BIBLIOTEKSFORENING

1

Midt:

Herning Bibliotek – 28.10 kl. 17.00-20.00

TEMA: Det bæredygtige bibliotek i den nationale og kommunale trivsels-dagsorden
Her vil der være oplæg fra Kulturordfører Mogens Jensen (A) og lokale aktører

2

Nord: Aalborg Bibliotek – 29.10 kl. 17.00-20.00

TEMA: Kulturpolitik, digitalisering, sammenhængskraft og bibliotekernes potentiale
Her er indbudt Digitaliseringsminister Marie Bjerre og lokale aktører

3

Sjælland:

Roskilde Bibliotek – 7.11 kl. 17.00-20.00

TEMA: Kulturpolitikens betydning for sammenhængskraft og bibliotekernes potentiale

Her vil der være oplæg fra Udlændinge- og integrationsminister Kaare Dybvad Bek (A).

4

Syd:

Middelfart Bibliotek – 12.11 kl. 17.00-20.00

TEMA: Læsning, læring, sammenhængskraft og bibliotekernes potentiale
Her er indbudt kulturordfører og lokale aktører

5

Hovedstaden:

Gentofte Bibliotek – 13.11 kl. 17.00-20.00

TEMA: Læsning, læring, sammenhængskraft og bibliotekernes potentiale
Her vil der være oplæg fra Kulturordfører Jan E. Jørgensen (V), Borgmester Michael Fenger (C) og lokale aktører

Biblioteksdebatten eksploderende pludselig

»I dag har vi ikke længere brug for bibliotekerne, som vi kender dem. (...) Men i stedet for at lukke biblioteker og spare penge, har bibliotekerne fundet nye opgaver til sig selv,« fastslår Liberal Alliances formand i sin bog 'Vejen til ansvar'.

Kristeligt Dagblad

Vanopslagh vil skrotte biblioteker. Men for mig var de vejen til et bedre liv

Bibliotekerne har udtjent deres rolle ifølge Alex Vanopslagh (LA). Men for religionsforsker Brian Arly Jacobsen var det lokale bibliotek på Lolland afgørende

Jeppe Schropp

Berlingske

Minister banker i bordet og kalder det et »angreb«: »Alex Vanopslagh tager fejl«

Der er mere brug for biblioteker nu end nogensinde før, fastslår kulturminister Jakob Engel-Schmidt.

Onsdag d. 02. august 2023, kl. 09:52

POLITIKEN MENER

Politiken mener: Skrev Vanopslagh virkelig det? Mage til ringeagtelse af offentligt ansatte skal man lede længe efter

LA-formand vil lukke biblioteker. Hvor trist.

AUTOMATISK OPLÆSNING

Berlingske

BERLINGSKE ER GRUNDLAGT ANNO 1749 AF ERNST H. BERLING

Bibliotekerne skal bestå. I nye former

Det har udløst et ramaskrig, at Liberal Alliances formand, Alex Vanopslagh, vil lukke landets folkebiblioteker.

Med rette. De danske biblioteker udgør et tryk på kulturarv, som vi skal gøre, hvad vi kan for at bevare. Bibliotekerne er for mange børn unge indgangen til et liv med bøger og et kig i litteraturens væsen, som de forhåbentlig elsker sig i og gør til en livslang kærlighed til læsning og dannelse.

Udelukkende at se bibliotekerne som en mulighed for at optimere den offentlige økonomi i liberal forstand vil være at overse den kerneværdige værdi, det er at danne og uddanne til vidende samfundsborgere. Litteraturen er kun for dem, der har råd.

Læg dertil at bibliotekerne ofte udgør de kulturinstitutioner, hvor bygningerne er den scene, som forfattere og debattører står på. Det er ikke altid støvet. Se blot den t, det affødte, da Frederiksberg Bibliotek blev en dragqueen til et børnearrangement. ang skortede det ikke på meninger om bibliotek som retningsgiver for vores kultur.

Når Vanopslaghs idé ikke kan viftes væk med døgnflue, er det fordi, han har en pointet blik på, hvordan vi bruger vores fælles ressourcer. Her er det fornuftigt at se på, om bibliotekerne kan moderniseres, så de er sig befolkningens behov.

De senere år har udlånet af bøger været et. Samtidig er en række andre opgaver bibliotekernes. Borgerservice er i mange rykket ind som et alternativ til administration på rådhuset. Hvis bibliotekerne skal være den litterære formidling stå i centrum, kan bibliotekaren bruges som en meningsfuld udgave af Google, der kan give borgere rettet hjælp ind i litteraturens hjerte? engelsk rapport konkluderede for ny bibliotekerne er deres penge værd, fordi andet vækker børns læselyst og spil-

LEDER

ler en social rolle i forhold til lokalsamfundet. Blandt eksemplerne var klubber for ukrainske flygtninge og læseklub til børn, der var kommet bagud på grund af pandemien nedlukninger. Økonomisk får samfundet mere tilbage, end det koster at drive bibliotekerne, lød konklusionen. Det er værd at nævne, at undersøgelsen var lavet af Biblioteksforeningen i England på et tidspunkt, hvor bibliotekerne skæres økonomisk. Man må derfor også se undersøgelsen som et partsindlæg i en lobbykampagne.

Man kunne ønske sig, at vi fik en mere objektiv undersøgelse herhjemme af bibliotekernes potentiale med det formål at forny for at bevare en kulturinstitution. Bare at lukke dem vil gøre os til et åndeligt fattigt samfund.

De seneste 30 år er hvert tredje folkebibliotek lukket. Der er 16 bogbussers tilbage på landet. Nogle af os kan stadig huske duften af bogbus, når den en gang om ugen holdt foran kirken i landsbyen, og busdøren var en dør ind til de mange verdener, som bogens sider åbnede. Nu er døren mange steder lukket.

Det stiller endnu større krav til bibliotekerne om relevans, når borgerne skal flytte sig længere for et besøg.

Men hvis man ønsker, at kvalitet skal bestå, må man selv gå forrest. Ellers ender vi i et paradoks ligesom med Irma, som mange elsker, men som færre bruger.

I en tid hvor flygtighed dominerer vores hverdag, lad os da ikke lukke rum, der i sit væsen opfordrer til fordybelse, nysgerrighed og dannelse. Men lad os modernisere, så bibliotekerne beholder deres kulturelle relevans. Ellers bliver økonomiske argumenter for lette.

METTE ØSTERGAARD

Litteraturen er ikke kun for dem, der har råd.

Kristeligt Dagblad

TEMA - Biblioteker

Biblioteket er blevet bindeleddet til al kultur

Engang bestod et folkebibliotek mest af mange hyldemeter bøger til udlån. I dag er bøger blot ét af mange kulturtilbud i storbyens flerfunktionelle bibliotek, og i små byer ses biblioteket ofte som fællesskabets sidste bastion. Men spørgsmålet er, om bibliotekerne vil for mange ting på én gang

Morten Mikkelsen
Kommunikation
Bilag er et bibliotek?

Er det en stor begrebsspil, som alle borgere har gavn af? Et lille manuskript med flere titler: musik, film, lyd, tekst, lyd, film, og så videre. I dag er biblioteket et sted, hvor man kan låne bøger, men også se film, lytte til musik, og bruge computeren. Det er et sted, hvor man kan møde andre mennesker, og hvor man kan få hjælp til at finde ud af, hvad man vil. Biblioteket er et sted, hvor man kan lære noget nyt, og hvor man kan få hjælp til at lære noget nyt.

Det stadig er bøgerne og udlånet, der fylder mest, når man spørger borgerne, hvad de bruger biblioteket til. Men de andre funktioner, de andre blade på schweizerkniven, har fået mere plads.

I et bibliotek kan man låne bøger, men også se film, lytte til musik, og bruge computeren. Det er et sted, hvor man kan møde andre mennesker, og hvor man kan få hjælp til at finde ud af, hvad man vil. Biblioteket er et sted, hvor man kan lære noget nyt, og hvor man kan få hjælp til at lære noget nyt.

Ny serie: Har bibliotekerne en fremtid?

Danmarks 448 biblioteker står over for en stor udfordring. De skal overleve i en tid, hvor mange mennesker ikke længere bruger bøger. Men hvad skal vi med bibliotekerne i fremtiden?

Bibliotekerne har knækket udlånskurven

Rygterne om, at digitaliseringen ville slå biblioteket ihjel som fysisk sted, har vist sig at være forkerte. På 15 år er antallet af biblioteksudlån halveret, men de seneste tal peger på, at udlånet er på vej tilbage. Både stigende udlån og stor tilfredshed med bibliotekerne.

Når verden forandrer sig, forandrer bibliotekerne sig også

Ifølge Tine Segel, formand for bibliotekerne i Forbundet Kultur og Information, skal bibliotekets værdi måles i andet end udlån og besøgstal.

Men er biblioteket ikke ved at forsvinde som fysisk sted, vil også en digitalisering af bøgerne i bøgerne?

des tidlige eftermiddag, som de har besøgt den i bogen "Tine og Anker".

Tine Segel
Født i 1962.
Uddannet som arkitekt i 1980. Forfatter til bøgerne i serien "Tine og Anker".

Selvfølgelig skal bibliotekerne udvikle sig. Men fokus er stadig på litteratur og læselyst

DEBATINDLÆG | 01.09.23 KL. 20:00

Mange ting er ikke længere, som de var "i gamle dage", heller ikke på bibliotekerne. Men at bibliotekerne ikke ser ud som for 10-15-20 år siden, er således et udtryk for udvikling, ikke for afvikling, skriver tre formænd for biblioteksforbund

af de materialer, som man finder på et bibliotek, er det vigtigt at tænke på, hvordan man kan gøre det. Det er et spørgsmål om, hvordan man kan gøre det. Det er et spørgsmål om, hvordan man kan gøre det.

• Hvis du skal gøre det, er det vigtigt at tænke på, hvordan man kan gøre det. Det er et spørgsmål om, hvordan man kan gøre det.

• Hvis du skal gøre det, er det vigtigt at tænke på, hvordan man kan gøre det. Det er et spørgsmål om, hvordan man kan gøre det.

Pia Henriette Friis, Tine Segel og Paw Østergaard Jensen

Debat på folkets møder

Fra venstre: Johan Brødsgaard (R) er formand for Kultur-, Erhverv og Planudvalget hos KL, mens Paw Østergaard Jensen (A) er formand for Danmarks Biblioteksforening.

Biblioteker og kommuner protesterer mod regeringens spareplaner: »Helt indlysende den forkerte vej at gå«

Regeringens planer om at skære i budgettet for Center for Undervisningsmidler (CFU) med over 40 millioner kroner vil »undergrave unges adgang til bøger i undervisningen,« lyder det i et fælles opråb fra KL og Danmarks Biblioteksforening.

NYHEDER 27. NOV. 2023 KL. 11.05

Besparelser på CFU er droppet, men en detalje skaber »bekymring«

Forslaget om at spare knap 41 millioner på Center for Undervisningsmidler er nu droppet. »Der lægges stadig op til markante besparelser fra 2025, og det bekymrer mig,« siger Camilla Wang.

Kulturmonitor

NY AFTALE

19. MAR. 2024 KL. 15.25

»En lidt overset landvinding«: Ny folkeskoleaftale sikrer en halv milliard til nye bøger

Danmarks Biblioteksforening jubler over den nye folkeskoleaftale, der vil sikre mindre skærm i undervisningen og komme et stadigt større problem til livs – dalende læselyst.

Foto: Mads Claus Rasmussen/Ritzau Scanpix

Corona ser ud til at have ført til et markant større læringstab, end de nationale test har vist, viser ny stor international læseundersøgelse. Faldet i læsefærdigheder har dog været endnu større i mange af de lande, vi normalt sammenligner os med. Inside Creative House

Dårligste danske læseresultat nogensinde i stor international undersøgelse

Hver fjerde danske 4.-klasseelev er nu en dårlig læser, viser den internationale læseundersøgelse Pirls. Corona ser ud til at have ført til et markant større læringstab, end de nationale test har vist, men tilbagegangen er større i andre lande end i Danmark.

Simon Skov Fougst, Katja Neubert, Rune Müller Kristensen, Rebekka Hegaard Gabrielsson, Louise Molbæk og Christian Christrup Kjeldsen

Danske elevers læse- kompetence i 4. klasse

Resultater af
PIRLS-undersøgelsen
2021

Aarhus Universitetsforlag

LÆSNING

Forsker: Vi har en regulær læsekrise

6 november, 2023

Vi har en regulær læsekrise, fastslog forsker Simon Skov Fougts på BellaScenen på det netop overståede Bogforum 2023. "Danmark ligger i bund internationalt set. Og kun ...

Internationalt

- Bibliotekerne spiller en afgørende rolle mange steder i verden for at sikre fri og lige adgang til Information.
- I det internationale bibliotekssamarbejde (IFLA) oplever vi at den adgang i mange samfund udfordres. Her har vi et vigtigt samarbejde i de nordiske foreninger og i Europa (EBLIDA).
- Det er et arbejde vi prioriterer i Danmarks Biblioteksforening

Foto: Thomas Borberg

Folkebibliotekerne løfte velfærdsopgaver for flere milliarder kroner, konkluderer ny rapport.

BIBLIOTEK

NY VIDEN 24. JUL. 2023 KL. 11.14

ANNE THORA LYKKEGAARD
Journalist

 LÆS ARTIKLEN SENERE

»Beviserne er utvetydige«: Bibliotekerne løfter opgaver for flere milliarder kroner

En ny engelsk rapport slår fast, at folkebibliotekerne løfter velfærdsopgaver for flere milliarder kroner. Politikerne skal dog huske, hvad biblioteket faktisk er sat i verden for, lyder det fra Danmarks Biblioteksforening.

SENE

Kommentar: Fri
er en helt særlig
museumsform,
til, vi i Skandina

18 TIMER SIDEN |

Kommentar: Er
koncertbilletter
dyre?

27. MARTS |

KL's klimachef b
kulturområdet
hovedstadskom

Velkommen.....

Se mere på
dbtop.dk

